

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

„Lumina“

Sibiu, 15 Martie n.

Măne, Joi, în 3/16 Martie își ține „Lumina”, noul institut de credit și economii din Sibiu, adunarea generală ordinară, aici în Sibiu.

Cum institutul acesta nu e, ca celelalte bănci românești, numai al acționarilor, deci al unui număr restrâns de oameni interesați, cari fac bilanțurile și iau hotărârile în adunările lor generale numai cu privire la interesele proprii, ci e un institut de bani înființat anume, ca aproape jumătate din venitele sale să o depună pe altarul culturii naționale românești, să o jertfească neamului și bisericii: ne ținem îndatorați a vorbi despre el la locul acesta.

Ne gândim întâiu de toate la greutățile cu cari a avut de luptat institutul acesta, încă dela înființarea sa. Câte pedeci nu i s'au pus în cale! Câți specialiști nu și-au tocit condeiele, făcând socoteli, că institutul nu are să dea nici pe departe fondului cultural arhidiecezan augmentația la care se așteaptă întemeietorii săi, pentru că după subtragerea intereselor, cari sunt de plătit acționarilor, și a cheltuelilor de administrație, nu are să mai rămână nimica pe seama fondului cultural.

Și a venit și o parte a presei românești și a ținut și ea isonul celor ce erau contrari înființării noului institut, pe motivul, că noul institut de bani nu e decât o bancă de concurență, care din acest motiv n'ar putea fi primită cu simpatii din partea opiniei publice române!

Dar cu toate greutățile acestea, destul de mari, institutul totuși s'a înființat, grație energiei inițiatorilor săi, cari știind, că cu bun gând și cu bune intențiuni vreau să-l înființeze, nu s'au lăsat înduplecați să-și abandoneze planul.

Și astăzi, când avem înaintea noastră bilanțul anului trecut, care se poate privi de primul an de lu-

crare, trebuie să constatăm cu bucurie, că toate temerile au fost lipsite de orice temei. Institutul de bani „Lumina” nu a făcut nici o pagubă altor bănci; dovadă „Albina”, care și-a încheiat bilanțul anului trecut cu un venit curat de aproape jumătate milion de coroane, iar scopului pentru care a fost înființată „Lumina”, îi aduce deja acum în anul al doilea de existență frumoase servicii, căci din venitul curat al anului trecut institutul dă fondului cultural arhidiecezan 4500 coroane, la care sumă mai sunt de adăugat interesele după acțiunile donate întregi fondului cultural arhidiecezan, cari asemenea fac cam 4000 coroane, deci în total fondul cultural arhidiecezan primește pe urma institutului de bani „Lumina” în anul acesta vre-o 8000 coroane, cu cari se pot ajuta vre-o 20 școli, din parohiile mai sărace, la susținerea lor.

Și să nu uităm, că o bună parte a capitalului social dela „Lumina” a fost vărsat abia în cursul anului trecut; deci avem cele mai bune nădejdi, că bilanțul anului curent, care va fi prezentat adunării generale viitoare a institutului de bani „Lumina”, are să fie și mai favorabil pentru fondul cultural arhidiecezan, care în înțelesul statutelor institutului are să primească 45% din venitul curat al fiecărui an, pentru augmentarea sa proprie.

Iar că s'a putut ajunge deja în anul al doilea de existență a institutului la un rezultat atât de îmbucurător, este a se atribui zelului celor puși în fruntea acestei bănci, cari nu în schimbul mărcilor de prezență, pe cari nu le-au avut până acum, deci nu pentru plată, ci curat numai din interes mai înalt cultural și național românesc și-au pus toate puterile în serviciul institutului, deci în serviciul neamului și al bisericii. Al lor e meritul, — a lor se cuvine să fie șilauda.

FOIȘOARĂ.

„Schule und Character“.

De Dr. Fr. W. Foerster, profesor la politehnicul din Zürich. A șeasa ediție, 1909.

— Dare de seamă. —

Având însărcinarea să raportez asupra introducerii unui nou metod, ce să practică cu succes în America, în ceea ce privește reforma disciplinei școlare, mi s'a dat spre cetera opul dlui Foerster „Schule und Character”, care, între altele, cuprinde experimentele și rezultatele, toate, la cari au ajuns americanii cu introducerea sistemului democratic în școlile lor, și a face o dare de seamă asupra cuprinsului acestui op. Autorul, care este profesor de filozofie și pedagogie morală la universitatea din Zürich, pleacă la desfășurarea problemelor sale dela adevărul recunoscut de către toate autoritățile pedagogice, că progresul ce să realizează astăzi prin școală, pe terenul culturii sufletești a omului, nu stă în raport potrivit cu acela al culturii spirituale, al instrucțiunii. Sau, cu alte cuvinte, școala de astăzi stărne mult prea mult pentru câștigarea de tot felul de cunoștințe și dexterități, în detrimentul factorului fundamental al valorii omului, care este caracterul.

Acest adevăr îl putem subscrie și noi, conducătorii școlii populare, cari aproape toată truda noastră din școală o dedicăm părții intelectuale a elevilor noștri, și numai în măsură mai mică, sau deloc, și celei morale. Toți ne străduim a eștunge la un cuantum cât mai mare de cunoștințe cu elevii noștri, fără să ne dăm seama, că prin aceasta pierdem din vedere ținta finală a școlii, care este formarea și dezvoltarea caracterului religios-moral.

Unul dintre mijloacele principale prin cari se poate influența asupra vieții morale, asupra caracterului, este și așa numita disciplină școlară.

Disciplina școlară nu este numai un mijloc tehnic al școlii, prin care se poate câștiga și asigura învățământul intelectual, ci ea pune bază la viața morală a elevului pentru viața de mai târziu.

Cum trebuie întocmită disciplina din școală, ea prin ea să se poată influența asupra dezvoltării caracterului, este tema pe care o desfășură autorul într'un mod convingător în cele dintâu 4 capitole ale opului său, tratând despre cea mai însemnată parte a pedagogiei generale, partea care privește formarea și dezvoltarea caracterului în elev și însemnătatea lui pentru viața practică.

A da și numai în rezumat principiile pedagogice, pe cari autorul își bazează adevărurile sale, reclamă cunoștințe

pregătitoare mai aprofundate și o peană mai desteră, decât a mea. Mă voi restrânge deci a scoate la iveală principiile, după cari pedagogii americani și-au întocmit viața școlară, conform așa numitului „school-city-sistem”.

Insemnătatea deosebită, ce o are disciplina școlară pentru formarea caracterului și pentru educația socială a tinerimii pește tot, a fost scoasă la iveală de către pedagogia americană prin reformele ce s'au introdus acolo.

Întreaga literatură pedagogică e de acord a recunoaște, că școala, în prima linie nu are a da fel de fel de cunoștințe, ci a forma și desvolta caracterul omului. Pentru a ajunge la ținta aceasta, americanii au reformat disciplina școlară în spirit democratic. În locul silei și al „comandei” au introdus principiul de „cooperațiune” (sau, cum am zice noi, împreună lucrare).

Elevul se simte deja cetățean liber, investit cu toate drepturile și datoritățile. Acest spirit nou de conducere al școlii îl întâlnești și în raportul prietenesc între dascăl și elev. Nicăiri nu auzi expresiuni vătătoare și porunceală bruscă, de care se fac părtași chiar și bunii învățători de dinoace de ocean; tonul comunicativ se aseamănă mai mult cu acela dintre profesor și student. Învățătorul tratează pe elevii săi ca „gentlemen” și ei (elevii) sunt conștii de acest rol.

† Dr. Petru Șpan.

Avem trista și dureroasa datoriță de a anunța cetitorilor ziarului acestuia moartea neașteptată a unuia dintre cei mai buni ai noștri: amic, colaborator, profesor la seminarul „Andreian” din Sibiu, a distinsului pedagog și scriitor Dr. Petru Șpan.

Se îmbolnăvise înainte cu vre-o 10 zile, de pneumonie, și cu toate, că boala era gravă dela ivirea ei, ne legănam în speranța, că constituția robustă de adevărat moț a decedatului o va învinge, și în curând îl vom putea vedea iarăși, sănătos și vesel, ca de obicei, în mijlocul nostru.

Dar durere, nu a fost să fie așa. Boala a fost mai puternică decât corpul de o rară constituție a defunctului, și moartea și-a secerat jertfa sa, luându-l dintre noi. Luni i s'a întors spre mai rău, iar Marți dimineața, la orele 2, înainte de zorile zilei, Dr. Petru Șpan a închis ochii pe vecie, în etate de 51 ani.

Știrea despre încetarea din viață a acestui distins fiu al neamului și al bisericii noastre, în care era încorporată cinstea și munca, a impresionat foarte dureros întreg publicul românesc din Sibiu, și credem, că cu sentimente de adevărată durere va lua cunoștință despre trecerea sa la cele eterne și publicul nostru din afară, care știe cine și ce ne-a fost Dr. Petru Șpan, dar mai ales numărșii săi elevi de odinioară, absolvenți ai seminarului nostru „Andreian”, astăzi conducătorii dela sate ai poporului român, pe care atât de mult l'a iubit decedatul.

Vor vărsa și ei, cu noi împreună, o lacrimă caldă la primirea tristei vești, și vor dori celui decedat odihnă lină în sinul pământului,

unde s'a reîntors cu mult înainte de vreme, fără a-și putea împlini de tot misiunea ce o avea pe acest pământ, ca bun pedagog și bun scriitor român.

Odihnească în pace!

Din partea familiei s'a dat din acest trist prilej următorul anunț funebral:

Adânc întristați aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că preaiubitul nostru frate, cumnat și unchiu, Dr. Petru Șpan, profesor seminarial, deputat sinodal, după grele suferințe, în al 51 lea an al etății sale a adormit în Domnul, Marți, în 1/14 Martie 1911, la orele 2 dimineața. Rămășițele pământeste ale iubitului răposat vor fi ridicate Joi, în 3/16 Martie 1911, la orele 2 p. m. din strada Bisericii nr. 15 și se vor așeza spre vecinșă odihnă în cimiterul central din Sibiu. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Sibiu, la 1/14 Martie 1911. Ioan și Vasilie, ca frați. Silvia și Elisaveta, ca cumnate. Mărioara, Sava, Ioan, Petru, Mirocea și Virginia, ca nepoți și nepoate.

Anunț funebru a mai tipărit corpul profesoral dela seminarul „Andreian” și reuniunea agricolă română din Sibiu, al cărei membru în comitetul central era decedatul. Asemenea și reuniunea de înmormântare din Sibiu. Pe casa mese-riașilor români apoi, unde-și are reuniunea agricolă română biroul, și pe seminarul „Andreian”, au fost arborate steaguri negre, în semn de doliu pentru pierderea îndurată.

Din parlament. Luni s'a început în dietă discuția asupra bugetului anului curent. L-a recomandat spre votare Hegedűs Loránt, raportorul comisunii financiare. A vorbit apoi deputatul kosuthist Paizs Gyula, care a declarat, că partidul său nu votează bugetul, din motivul, că nu are încredere în actualul guvern, iar după el deputatul Szabo István din partidul țărănesc, care s'a plâns cu multă dreptate în contra urcării continue a bugetului și în contra sporirii numărului funcționarilor publici. Proxima ședință a dietei se ține Vineri.

Intr'o școală populară de industrie din New-York, la întrebarea pusă de un vizitator unei învățătoare, ce de ce fel de mijloace se folosește în condacerea școlii de băieți, — a primit răspunsul laconic: „public opinion”. Adevărul publică a clasei era mijlocul moral pentru susținerea disciplinei din școală.

În viața școlară a americanilor întâlnești des cuvântul „self-respect” (respectul de sine însuși) și cultivarea lui servește ca fundament al tuturor mijloacelor morale, prin cari școala voește să pregătească pe elevi pentru viața practică de mai târziu. În legătură cu aceasta, pedagogii americani toți au eliminat din școlile lor bătaia corporală și toți sunt de acord a recunoaște, că prin aceasta disciplina școlii nu s'a îngreunat, ci din contră, s'a ușurat prin faptul constat, că prin bătaia corporală se vatămă și dispar anumite simțăminte morale, cari servesc de ajutoare adevăratei discipline. Baernreither, un pedagog american, raportează în opul său despre adevărul constat de directorul unui institut și exprimat prin cuvintele: „Cu eliminarea bății corporale s'a introdus în școala noastră o disciplină cu mult mai bună, pentru că ștrengăriile, violențele joshnice și simțul de răsbunare și alte asemenea năravuri rele au pierit din institut cu totul”.

O importanță deosebită în tendin-

„VICTORIA“
INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII IN ARAD.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și de economii „VICTORIA“, prin aceasta se invită conform §-ului 17 din statute la

a XXIII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Arad, la **19 Martie st. n. 1911 la 10 ore înainte de amiază**, în localitățile institutului (Calea Archiducele Iosif Nr. 2).

OBIECȚELE:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra distribuirii profitului curat.
3. Urcarea capitalului societății prin o nouă emisiune de acții.
4. Chestiunea de fuzionare a institutului „Lunca“ cu institutul nostru.
5. Modificarea statutelor (§§. 6, 24, 31 și 58).
6. Alegerea a doi membri în direcțiune.
7. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiere.
8. Alegerea censorilor institutului.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și însinua la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 10 Martie 1911.

Direcțiunea institutului.

ACTIVA.	CONTUL BILANȚULUI CU 31 DECEMBRIE 1910.			PASIVA.		
	K	f		K	f	
Cassa în număr	244,313·87		Capital societății: 6000 acții à 200 cor.	1.200,000	—	
Bon în Giro-Conto la Banca Austro-Ung.	478,862·03	723,175 90	Fond general de rezervă	1.000,000·—		
Capitale elocare la alte bănci	163,524	163,524 66	Fond special de rezervă	44,543·80		
Cambii	14,096,713	14,096,713 15	Fond de penziuni	165,430·—	1.209,973	80
Imprumuturi ipotecare	2,636,190	2,636,190 —	Depuneri spre fructificare		11.565,453	28
Imprumuturi de cont-curent cu acop. hip. și de efecte	380,288	380,288 65	Depozite de cassă		108,414	84
Avansuri pe efecte	52,302	52,302 —	Cambii reescontate		4,804,310	52
Efecte publice	716,520·—		Contribuție restantă la depuneri		26,070	98
Acții dela diverse bănci și întreprinderi	108,670·—	108,670 —	Dividendă neridicată		1,810	—
Casele institutului din Arad, calea arhid. Iosif Nr. 1 și 2, casa filialei din Chișineu și alte realități	464,761	464,761 70	Diverse conturi creditoare		30,344	13
Diverse conturi debitoare	23,059	23,059 96	Interese transitoare anticipate		203,041	10
Mobiliar	15,058·88		Profit transpus din anul 1909	9,741·05		
după amortizare	6,058·88	9,000 —	Profit net	228,595·52	238,336	57
Interese transitoare restante	13,549	13,549 20				
	19,387,765	19,387,765 22			19,387,765	22

DEBIT.	CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.			CREDIT.		
	K	f		K	f	
Interese pentru depuneri	493,138	493,138 46	Venitul transpus din anul trecut	9,741	9,741 05	
Interese de reescont	182,057	182,057 04	Interese:			
Spese:			dela cambii	883,021·37		
Salare	72,337	72,337 76	dela imprumuturi ipotecare	174,097·94		
Bani de cvartir	11,985	11,985 42	dela imprumuturi de cont-curent	13,071·58		
Imprimare, diverse plăți, spese de birou	40,467	40,467 17	dela avansuri pe efecte	3,141·83		
Porto	8,586	8,586 66	dela capitale elocare la alte bănci	3,746·35		
Chirie	5,412	5,412 50	dela efectele proprii	38,926·23	1.116,005	30
Marce de prezență	3,000	3,000 —	Chirii și alte arânzi		19,736	81
Contribuțiune	64,823·51		Provizțiuni și alte venituri		20,034	65
10% dare la depuneri	49,313·84	104,137 35				
Amortizare din mobilier	6,058	6,058 88				
Profit transpus din anul 1909	9,741·05					
Profit net	228,595·52	238,336 57				
	1,165,517	1,165,517 81			1,165,517	81

Arad, la 31 Decembrie 1911.

Dr. Nicolae Oncu m. p., director executiv.

Sava Raicu m. p., secretar.

Ioan Moldovan m. p., contabil.

DIRECȚIUNEA:

Mihai Veliciu mp., preș. Roman R. Ciorogariu mp., v.-preș. Dr. Nic. Cioclan mp. Petru Truția mp. Tr. Vățianu mp. Dr. A. Damian mp. Axente Secula mp.

Onorată adunare generală!

Pe baza dispozițiilor paragrafului 195 din legea comercială și în urmarea dispozițiilor din statutele institutului, ne luăm voie a vă prezenta în următoarele raportul despre anul de gestiune 1910.

În decursul acestui an, am ținut mai multe ședințe, am scontrat toate ramurile de operațiune ale institutului „Victoria“ atât la centrală, cât și la filiale, și pretutindenea am aflat ordine și punctualitate exactă.

Bilanțul, contul „profit și pierdere“, precum și inventarele prezentate din partea direcțiunii, confruntându-le cu registrele principale și auxiliare bine conduse, le-am aflat în ordine și întru toate exacte.

Pe baza acestor constatări, propunerea Direcțiunii, referitoare la împărțirea venitului curat din acest an, de 238,336 coroane 57 fil. precum și celelalte propuneri din parte-ne le primim și le recomandăm și onoratei adunări generale, spre primire.

În fine rugăm On. adun. generală, să binevoiască a da absolutoriul pe a. de gestiune 1910 atât direcțiunii cât și comitetului de suprav.

Arad, la 10 Martie 1911.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

(10.) 1-1

George Feier m. p., președinte.

Nicolae Marcu m. p.

Dr. Sever Ispravnic m. p.

Dr. Cornel Ardelean m. p.